

VOLKAN ÖZDEMİR

YENİLENEN DÜNYA ESKİMEYEN TÜRKİYE

Ekonomik Krizler-Politik Çözümler

DESTEK YAYINLARI: 1055

ARAŐTIRMA: 252

VOLKAN ÖZDEMİR / YENİLENEN DÜNYA ESKİMEYEN TÜRKİYE

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılmaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Ocak 2019

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-536-6

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari
www.destekmedyagrubu.com

Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 40200
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

VOLKAN ÖZDEMİR

YENİLENEN

DÜNYA

Ekonomik Krizler

Politik Çözümler

ESKİMEYEN

TÜRKİYE

İÇİNDEKİLER

Yazar Hakkında	7
Önsöz	9
Başlarken	11
Jeopolitik Ekonomi	15
Finans-Kapital Dünyası	20
Gerçeküstü Gerçeklik (Güg): Kaldıraç Neyi Kaldırıyor?	29
Para Sahipleri ve Güç Odakları	35
1970’Ler: Dünya Sistemine Balans Ayarı	43
Neoliberalizm ve Yeni Dünya Düzeni	49
Küreselleşme Kime Kaldı?	
Kazananlar, Kaybedenler, Krizler.....	59
<i>Neoliberal Küreselleşmeye Meydan Okuma:</i>	
<i>Çin İşi Devlet Kapitalizmi.....</i>	66
Kuşak Yol Girişimi ve Avrasya Ekonomik Birliği.....	73
<i>Trump Nasıl Seçildi? Elit Ayrışması:</i>	
<i>Küreselciler Ulusalçılara Karşı.....</i>	79
<i>ABD’den Geçmişe Dönüş: Ticarete Korumacılık</i>	85

<i>Brexit Sadece Çıkış mı Yoksa AB Çöküyor mu?</i>	89
<i>Alternatif İktisadi Düzen: Asya Çağı ve BRICS</i>	97
<i>Dünya Ekonomilerinin Gelişimi.....</i>	99
Petrol Fiyat Dinamikleri: Yapısal Değişimin Göstergesi	103
<i>Uluslararası Güvenlik ve Değişen Güç Dengeleri</i>	110
<i>Sil Baştan: Çok Kutupluluk ve Bölgeselleşme</i>	118
<i>Yeni(lenen) Dünya: Quo Vadis-Dijital Devir</i>	124
Türkiye Siyaseti: Geçmiş Yolculuk	129
Eğitim ve Kültür.....	135
<i>Acı Bir Türkiye Öyküsü:</i>	
<i>Tam Sanayileşmeden Erken Sanayisizleşme</i>	140
Türkiye Ekonomisi ve Krizler	147
<i>Türkiye Enerji Görünümü</i>	157
<i>Akdeniz'in Doğusundan Fırat'ın Doğusuna Tehditler</i>	167
<i>Türkiye Jeopolitiği Üzerine Kısa Notlar</i>	174
<i>Yeni Osmanlılık, Yeni Selçukluculuk ya da?...</i>	178
<i>Türkiye'yi Doğru Anlamak İçin Jeopolitik Ekonomi</i>	184
Ekonomik Krizler Politik Çözümler	199
Eskimeyen Türkiye: Gelecek Geçmişte.....	209
Yenilenen Dünyada Türkiye'nin Yeri	217
Bitirirken.....	227

YAZAR HAKKINDA

Dr. Volkan Özdemir, ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olduktan sonra İsveç Uppsala Üniversitesi'nden yüksek lisans derecesini almıştır. 2013 yılında Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler (MGIMO) Üniversitesi'nde ekonomi alanında yapmış olduğu doktorasını tamamlayan Dr. Volkan Özdemir, Türkiye'de çeşitli kamu kurumlarında da çalışmıştır. Aralarında ODTÜ, Bilkent dahil olmak üzere birçok üniversite ve kurumda akademik ders ile seminerler veren Dr. Özdemir'in Türkçe, Rusça ve İngilizce dillerinde jeopolitik, uluslararası siyasal iktisat, enerji ve Avrasya konularıyla ilgili olarak yayımlanmış çok sayıda kitap ve makalesi bulunmaktadır.

ÖNSÖZ

Dünya eskinin bittiği ama yeninin henüz tam olarak yerleşmediği büyük bir değişim döneminden geçiyor. Düzen yenileniyor. Elinizdeki kitapta işte bu değişimin dinamikleri anlatılıyor, yenilenen dünyanın şifreleri kırılıyor. Yöntem olarak bütünlükçü ve makro bakış açısı sunması nedeniyle jeopolitik ekonomi perspektifi kullanılıyor.

Hayatımıza on yıllardır damga vuran küreselleşme ve tek kutuplu yeni dünya düzeni artık son buluyor. Otuz yıl önce yeni olarak adlandırılan o düzen artık eskiyor. ABD hegemonyasının sona erdiği gelinen aşama, bu nedenle dünyada yenilenme olarak tarif ediliyor.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise Türkiye ele alınıyor. Yenilenen dünyada Türkiye'nin yerinin ne olacağı güncel bir soru çünkü gelinen noktada Ankara durumu sorguluyor, yönünü arıyor.

Dünya düzeni yenilenip, bu da uluslararası sistemde tektonik değişimlere yol açarken Türkiye'nin de Johnson mektubu sonrası İsmet Paşa'ya atfen söylenen "Yeni bir dünya kurulur, Türkiye de orada yerini alır" sözü bugün hiç olmadığı kadar güncel duruyor.

Ekonomik krizlerle ve büyük siyasi sorunlarla boğuşan Türkiye'nin geleceği tartışılırken geçmişinden de bahsediliyor. Günümüzde sıkça kullanılan yeni-eski Türkiye kavramları eleştirel gözle irdeleniyor. "Eskimeyen Türkiye" kavramı ortaya atılıyor.

Akıllara nasıl oluyor da dünya yenilenirken Türkiye eskimiyor sorusu gelebilir. Biraz ironiyle belirtilen bu tanımlamaların anlaşılması için kitabın sonuna dek okunması gerekiyor. En sonunda “Eskimeyen Türkiye”den ne anlaşılması gerektiği ifade ediliyor ve Atatürk tarafından yapılanların bugün de geçerli olduğu savunuluyor.

Özgün fikirler ve öznel değerlendirmeler içeren bu çalışma elbette ki eleştiri ve tartışmaya açık. Mesele dünyayı anlamak ve ulusal bir fikir ortaya koyabilmek. Bu uğurda bir katkı olduysa ve okuyucunun beyninde şimşekler çakabildiysem ne mutlu bana!

Dünyadaki dönüşümü anlayan müreffeh ve güçlü bir Türkiye'nin günün birinde gerçekleşmesi dileğimle bu çalışmayı ülkemize adıyorum. Birliğe, ilerlemeye, ümide, değişime... Türkiye'nin geleceğine!...

Aralık 2018-Ankara

BAŞLARKEN

Balkanlar... Aynı anda neşe ve hüznün yaşanabildiği sihirli topraklar. Avrupa'nın içlerine uzanan Balkanların adı Türkçeden geliyor. Kimi efsanelere göre, bal ve kan kelimelerinin birleşiminden doğan Balkan kelimesi bölgenin yoğun yaşadığı tatlı ve acı günleri betimliyor. Etimolojiye uygun ve daha mantıklı bir açıklama ise "balkan" sözcüğünün eski Türkçede "dağlık alan" anlamında olması. Bugün Türkmenistan'da da aynı addan türeyen bir bölgenin (Balkanabad) bulunduğu biliniyor. Dağlık alan tanımlaması bölgeyi güzel özetliyor çünkü Adriyatik Denizi ile Karadeniz arasında yer alan Balkan coğrafyasında düzlük çok az. Alan sarp ve zorlu.

Balkanlar, Anadolu ile Avrupa arasında geçiş güzergâhında olduğu için farklı kültürlerle çeşitli sayıda dini ve etnik gruba ev sahipliği yapıyor. İslam'ın Sünni ve Bektaşî yorumlarının yanında Ortodokslar ve Katolik Hıristiyan halklar var. Türkler, Arnavutlar, Rumlar, Boşnak-Hırvat-Sırp olmak üzere güney Slav (Yugoslav) halkları, dahası Makedonlar, Bulgarlar, Romenler, Çingeneler ve daha nice millet yine bu coğrafyada. Trakya yöremizle yoğun kültürel etkileşim içinde olan Balkanlar, Türkiye açısından da son derecede kritik bir bölge.

Tarihte çeşitli devletler ve krallıklarca yönetilen Balkanlar, Osmanlı İmparatorluğu'nun da en gözde coğrafyası olarak neredeyse beş asır Türk egemenliğinde kalmış. Karlofçadan sonra başlayan Avrupa içlerinden çekilme sonraki yıllarda Balkanlara da yansırken, 19. yüzyıl itibarıyla bölge Osmanlı, Rus ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu arasındaki nüfuz mücadelesinin

ana merkezi olmuş. Bu da bitmeyen savaşlar, felaketler, göçler ile günümüze kadar uzanan sorun yumağını oluşturmuş. 20. yüzyılın başlarında yeni kurulan devletler siyasi coğrafyayı şekillendirirken, 1. Dünya Savaşı ve 2. Dünya Savaşı da acılara acı katmış. Sonrasında oluşan rejimlerle istikrar sağlanmış. Ancak iki kutuplu düzene dayalı Soğuk Savaş dönemi bitince bir zamanlar insanların huzur içinde yaşadığı Tito'nun Yugoslavyası da dağılma gerçeğiyle karşılaştı. Fitili ilk ateşleyen isim Büyük Sırbistan hayallerine kapılan Miloseviç oldu. Kosova Savaşı'nın (1998) 600. yıldönümünde Kosova'da yaptığı konuşma ile Sırp milliyetçiliğini kaşıyan Miloseviç'in politikası fazla değil birkaç sene içerisinde bölgeyi kan gölüne çevirdi. Yugoslavya'dan kurtulmak isteyen Avrupalılar için, hırsı aklından fersah fersah önde giden böyle bir siyasi ise biçilmez bir kaftandı. Nitekim süreç sonunda ülke yedi parçaya bölünecek, Sırlara da büyük bir ülke yerine en son Karadağ'ın da ayrılmasıyla küçük Sırbistan kalacaktı. Savaşlar sonunda olan sıradan insanlara olmuştu. Dışarının da heveslendirdiği projelerle boş hayaller peşinde koşan politikacıların yanlış kararlarının bedelini nihayetinde halklar ödemişti. Bir zamanlar bütün ve büyük bir ülkenin vatandaşı olan halklar bugün ayrı devletlerde yaşıyorlar. İnsanlar çektiklerinden bin pişman. Dileriz geçmişten dersler alınıp bölge daimi barışa kavuşur ama büyük güç mücadelesi sürdükçe bunun bölgedeki yansıması da kaçınılmaz.

Savaşın en büyük kurbanı hiç kuşkusuz Boşnaklar. İngiliz ve Fransızların Avrupa'nın göbeğinde bu kadar Müslümanın yaşamaması gerektiği üzerine kurgulu jeopolitik oyunlarında Sırlara adeta kasap görevi verilerek büyük acılar yaşatıldı. Belki de dünyanın en güzel coğrafyalarından birine sahip olan yemyeşil Bosna'nın güzelim Neretva, Sava, Drina nehirlerinden 1992-95 arasında kanlar aktı. Birleşmiş Milletler ve NATO'nun üç yıl boyunca seyrettiği içsavaş, Srebrenitsa soykırımı sonrasında son buldu belki ama acılar bugün bile taze. Balkanların

kültür başkenti Saraybosna şehri güzelliğinin yanında hâlâ hü-
zün dolu. Ülkenin her tarafının yangın yerine döndüğü, katliam
ve tecavüzlerin yaşandığı Bosna-Hersek bugün dahi bütünlüğü-
nü sağlayamamış ve birbirinden kopuk üç idari bölge arasında
bölünen bir devlet. Dayton Antlaşması, savaşı durdurursa da geriye
yönetimi zor işlevsiz bir devlet bıraktı. Denildiği gibi Sırp lar da
sonunda kaybeden oldu. Boşnakların yaşadığı yerlerde Türkiye,
Hırvat tarafında Avrupa, Sırp kesiminde Rusya esintisi var ve ta-
bii her yerde küreselleşmenin izdüşümleri!

Yağmurlu bir kasım günü. Balkanların güzide kentlerinden
Hırvatistan'ın başkenti Zagreb'deyim. Bir konferans için gel-
miş ve havaalanından kalacağım otele varmak için bir taksiye
binmiştim. Taksi şoförü farkını hemen belli ediyordu. Yaşının
getirdiği deneyim ve yaşanmışlıklar yüzünden belli oluyordu.
Takside yer alan üç tane kitap gözüme çarpmıştı. Şoför çok iyi
İngilizce konuşuyordu. Bilge bir kişilikle karşılaştığımı anlayın-
ca sohbeti derinleştirmiştim. Türk olduğumu öğrenince o da
ilgi göstermişti. Biraz havadan sudan konuştuktan sonra sırada
tarih muhabbeti vardı. Laf lafı açıyordu ve adam şimdiki yaşa-
mından hiç memnun olmadığını söylemişti. Oysaki Hırvatistan,
içsavaşın yaralarını çabuk sarmış ve Slovenya'nın ardından
2013'te de AB üyesi olmuştu. Halinden memnun olmasını bek-
lerken acaba adamın şikâyetlerinin kaynağı ne olabilirdi?

Sorumu yönelttim ve adeta sıradan bir vatandaşın gözünden
minik bir karşılaştırmalı tarih dersi aldım! Öyle ya hem Yu-
goslav dönemini görmüş, sonra savaşı tecrübe etmiş, bağımsız
Hırvatista'nda yaşamış ve şimdi de AB vatandaşı olmuştu. Şoför
geçmişini özlemle andığını söylemişti. Adamın ilk tespiti Yugoslav-
ya döneminde ne kadar iyi yaşadığıydı. Halbuki dünyada anlatı-
lan hikâye, bu dönemin son derece karanlık olduğu ve insanların
baskılandığı idi. Yılda iki kere tatil yapabildiğini, iyi bir eğitimle
doktora kadar derece aldığını, çeşitli olanaklara sahip güzel bir

hayatı olduğunu ve çocuklarını rahat büyüttüğünü dile getirmişti. Şimdilerde ise o imkânları mumla aradığını, zar zor geçindiğini ve düşük emekli maaşı nedeniyle taksicilik yaparak hayata tutunmak zorunda kaldığını söyledi. Yurtdışında da yaşadığını ve geçmişte Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde musluk tamirciliği yaptığını ekledi. Hem sosyalist hem de kapitalist sistemi gördüğünü belirttikten sonra ağzından can alıcı bir cümle çıktı: "Liberalizm bir Alman için çok iyi olabilir ve ben de bir Alman olsam bunu isterdim ama dünyaya Balkanlarda Hırvat olarak geldim, geçmişe dönüp baktığımda şimdiki sistemin bizim için hiç uygun olmadığını söyleyebilirim. Beni kimse hayatın Yugoslavya zamanlarından daha iyi olduğuna ikna edemez!"

Malum Hırvatistan, AB'ye girdikten sonra iyice farklılaşmış ve Türkiye dahil birçok ülkede tatbik edilen özelleştirmeler sebebiyle ülke ekonomisinde ağırlık yabancılara geçmişti. Toplumun yüksek gelirli ufak bir kesimi hariç Hırvatlar kendi ülkelerinde zorluklarla ve yeni sorunlarla boğuşmak durumunda kalmışlardı. Bu bilge şoför kendi halkının çıkarımın nerede olduğunu yaşayarak tecrübe etmiş ve aslında dünya meselelerini çok iyi kavramıştı: Bir millet veya grup için iyi olan fikirler başka millet ve gruplar için mutsuzluk getirebilirdi.

Girdiğim bu kısa diyalog ideolojilerin farklı ülkelerde nasıl farklı sonuçlar ürettiğini bana göstermişti. Dünyanın işleyişi ve çeşitli halkların bu işleyişte nasıl bir rol aldığı hakkında ortalama bir insanın gözünden yeni bir perspektif sağlamıştı. Daha önemlisi beynimde yeni sorular ateşleşmişti: Aynı düşünceler nasıl oluyor da bu kadar farklı sonuçlar üretiyordu, devletler nasıl kendi halkları için ortak iyiyi yaratabilirdi ve Türkiye'ye uygun model neydi? Bu sorulara yanıt bulmak için önce ekonomi ile politikanın nasıl iç içe geçtiğini ve sonra dünyanın nereye gittiğini tartışmak gerekiyor. O halde başlayalım!

JEOPOLİTİK EKONOMİ

Dünyayı tartışmaya geçmeden önce ilkin bunu yaparken yararlanacağımız metodolojiyi belirleyelim. Nitekim hem dünya düzeninden bahsedip hem de ekonomi ile politikanın birbirinden ayrılmaz olduğunu vurguladığımızı göre, konulara bütüncül bir açıdan yaklaşmak gerek. Dünyadaki iktisadi, siyasi ve sosyal dinamikleri açıklamaya çalışan birçok farklı yaklaşım var. Ancak bunlar içinde görece yeni bir bakış açısı sunan ve farklı görünen dinamikleri bir arada etüt eden “jeopolitik ekonomi” perspektifi kanaatimizce en kapsayıcı ve işlevsel olanı.

Dünyada devletler arasındaki ilişkiler esas itibariyle ekonomi temelli çıkar çatışmaları üzerine kurulu. Savaş ve barış ise insanlığın başından beri bir arada giden süreçler. Dikkatle incelenirse aslında savaşlar hiç bitmiyor, sadece barış dönemlerinde kabuk değiştiriyor. İkinci Dünya Savaşı da dahil olmak üzere, öncesinde devletler ekonomik çıkarları için daha rahat silaha başvurabiliyordu. Bu durum sonrasında da mikro ölçülerde devam etmekle birlikte, savaşın yarattığı yıkım, topyekûn çatışmaları uzun bir süreliğine devletlerarası mücadelenin dışına çıkarttı. Ancak farklı çıkar ve güç odakları arasındaki mücadele sadece boyut değiştirdi; yani aslında bitmedi. Üstelik biteceği de benzemiyor! İktisadi kavgalar kur, ticaret savaşı gibi formatlarla barış dönemlerinde ön plana çıkıyor. Bunların tıkanıdığı noktada ise yine silahların devreye girmesi ihtimalinden bahsediliyor. Uluslararası sistemin kaotik ortamında belirleyici güç para mı yoksa silah mı sorusu aslında çok eskiye dayanıyor.

Tarihte çeşitli düşünür ve/veya devlet adamlarının bu konuda farklı açıklamaları var. Mesela bu sorunun yanıtı Bismarck'a göre birincisi, Machiavelli'ye göre ise ikincisi. İki yaklaşımın da güçlü argümanları bulunuyor. Esasında ikisi de doğru. Sadece bunları birbirine alternatif değil, birbirini etkileyen süreçler içinde tahlil etmek lazım.

Politikayı, barış döneminde yerini aldığı savaşların bir bakıma devamı olarak değerlendiren görüşe karşı, savaşların da politikanın çatışma döneminde yerini aldığı görüşü bulunuyor. Yine ikisi de doğru ve burada en önemli olan güç mücadelesindeki süreklilik. Bu tarz bir yumurta-tavuk ilişkisi ekonomi ile politika için de geçerli. Acaba hangisi, hangisine sebep oluyor sorusu yersiz çünkü ikisi de birbirini etkiliyor ve biri diğeri üzerinde belirleyici sonuçlara yol açıyor. Döngü sürekli devam ediyor. Meselenin bir de uluslararası boyutu var ki işte asıl etkileşim burada gerçekleşiyor. Coğrafya üzerinden kaynaklı jeopolitik dinamiklerin belirlediği koşullar güç ilişkilerini karmaşıktırıyor.

Dünya iktisadi-mali sistemini anlamadan yapılan birçok siyasi yorum dedikodu seviyesinde kalıyor. Öte yandan, devletlerin güvenlik ve refahları için gösterdikleri tepkiler ekonominin işleyişini de etkilediği için bunları ihmal etmek de meseleleri anlamada açıklayıcı olmuyor. Ekonomiyi politikadan ayırmak, ikisini birbirinden tamamen bağımsız gösterip buna göre ayrıklı disiplinler geliştirmek ancak bilgiyi kendine saklayan, bilginin parçalanmasından çıkarımların işi olabilir. Son kerte, fil tarrifi gibi eksik ve yanıltıcıdır.

Politikanın temel analiz birimi devlet, ekonominin ise piyasadır. Bu konuda farklı teoriler geliştirilmiştir. Kimileri denildiği gibi ayrıklı kimileri de ikili arasındaki etkileşim üzerinedir. Burada uluslararası ekonomi-politik literatüründe çok önemli

bir yer tutan ABD'li düşünür Robert Gilpin'e değinmek gereği duyuyorum. Gerçekçi akımdan gelen Gilpin, devletlerin kararlarını politika ve ekonomide temel belirleyici olarak görüyor. En önemlisi de bunun değişimden çok devamlılık içinde ele alınması gerektiğini savunuyor. Gilpin'e göre uluslararası sistemdeki asıl değişim de sınıf çatışmaları veya piyasanın gelişiminden ziyade birbirleriyle rekabet halinde olan devletlerin ulusal çıkarlarını artırmak için giriştikleri mücadele! Ona göre küreselleşme, karşılıklı bağımlılık gibi paradigmlar da geçici ve sadece bazı devletlerin diğerlerini manipüle etmek için kullandıkları bir oyun alanı. Bu yönlendirmeye karşı diğer devletlerin de tersi politikaları mümkün olabiliyor. Tarihi süreklilik içerisinde bakıldığında en önemli nokta güç odaklarının teori, kavram ve ideolojileri çıkarlarını korumak ve yükseltmek için bir araç olarak görmeleri. Bunun belki de en somut kanıtı Soğuk Savaş dönemi. Yaşanan mücadelenin ideolojik olduğu sanısı dünyaya hâkimdi. Soğuk Savaş bitip Rusya da kapitalizme geçince güç mücadelesinin de bitmesi gerekirdi. Ancak daha sonraları ABD ile Rusya arasında yaşanan rekabet ve 2008 Gürcistan, 2014 Ukrayna savaşlarına bakıldığında mücadelenin hâlâ sürdüğü görülüyor. İyi de hani mücadelenin sebebi ideolojidi? Anlaşılan ideolojiler onları kullananlar tarafından sadece bir araç olarak görüldü, asıl olan güç odakları arasındaki rekabetti. Uğruna insanların kendilerini feda ettikleri ve hatta ölebildikleri ideolojiler, önemli güç merkezleri için bir amaç değil araçtı. Zaten ortaya atılan her fikir, teori, ideoloji öncelikle onu üretenlerin faydası için değil miydi?

Her devletin ya da para sahipleri gibi diğer güç odaklarının bir ideolojiye ihtiyacı var. Öyle olmasa rakiplerini, halkları ya da diğer devletleri başka türlü nasıl manipüle edebilirler? Marifet ilkönce bireylerden halklara, toplumsal sınıflardan devletlere menfaatlerin nerede olduğu konusunda bilinçlenmek.

Sonrasında, bahsi geçen güç odakları için önemli olan ortaya çıkardıkları fikre geniş kesimlerin çıkarını eklemek. Bundan sonra saldırgan bir amaç güdüüyorsa başka toplumları da kendi öncelik ve ihtiyaçlarına göre belirledikleri değerler silsilesine inandırıp çıkarları artırmak. O “diğerleri” için bu durum başkaları tarafından köleleştirilmek, sömürölmek olsa bile!

Ekonomi ve politika arasındaki bağı ve üzerinde işleyen jeopolitik süreçleri birlikte ele almak suretiyle geliştirilen analitik bakış açısı ise çok önemli ve açıklayıcı. Jeopolitik ekonomi tarihi süreç içerisinde dünyadaki değışimlere farklı bir pencere sunuyor. Çok kutuplu düzenin eşığine gelen dünya dengelerini açıklamak ancak bu yeni ve bütünleşik yöntemle mümkün görünüyor. Artan ekonomik krizler, sosyal huzursuzluklar, halkların farklı çıkarları ve devletlerin tüm bu gelişmeler karşısındaki güçlü ya da güçsüz tutumları söz konusu yöntemi adeta zorunlu kılıyor. Jeopolitik ekonomi bakış açısının teorisyenlerinden Hint asıllı profesör Radhika Desai uluslararası ilişkiler, güvenlik, ekonomi, tarih, kamu yönetimi gibi birbirinden ayrıkmış gibi anlatılan disiplinlere karşı, bütünlükçü bir yaklaşımla yer yüzündeki güç ilişkilerinin açıklanmasına ve kalkınma literatürüne önemli katkılarda bulunuyor. Dünyayı sadece serbest ticaret teorileri ve tek ekonomi anlayışı ile açıklamak yerine gelişen süreçlerde çeşitli devletlerin uyguladığı politikaların etkileşimiyle kavramak jeopolitik ekonominin temelini oluşturuyor. En önemli noktaysa bunu yaparken tarihten bağımsız değil, tarihi süreklilik içerisinde olguları tartışmak. İçinde yaşadığımız geçiş döneminde yenilenen dünyanın dinamiklerine ve çok kutupluluğa evrilme sürecine bu nedenle ancak jeopolitik ekonomi gözlüğüyle bakmak makul gözüküyor.

İlerleyen bölümlerde örneklerle bu konuya geri dönülecek. Dünyada dönüşüm sürecinin nasıl oluştuğı, yenilenmenin